

*Зе 14979
Продаж виплата 1938-9/62/175*

ПРОБОЕМ

ЧАСОПИС
ЗАКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ V.
ЧИСЛО 9-12.

ПРАГА
вересень-грудень
1938.

Начальний редактор: Др. СТЕПАН РОСОХА.

Мотто цього числа й наступних:

Події грядуть на Схід!

Іван Грлявський:

Не піддались ми, — тільки відступили...

Як грім з ясного неба злинув грізно
на нас слів присуду страшний приказ:
збиратися, щоб не було запізно,
щоб злобою не посміялся час.

Збиратись, відступати з рідних вогнищ,
де тисяча літ радісно жили,
де прадіди змагались, де дороги
і заборола нашими були.

Ніхто збагнить не може наші муки
за хвилі, що ділили нас від дня,
який вітав господарів, злих круків! —
Нехай проклятим буде їх імя.

Та відступили... Тільки відступили, —
не піддались, не вільно це зробить
нащадкам тих, які тут кров пролили,
що не лякались воєн, боротьби.

Ми вернемось — в душі слова таїлись
в найтяжчий час. Прощайте. Знову ждіть,
бо виросли у вас герой смілі,
пalkі герой, дужі й молоді.

Андрій Гарасевич:

П е т е р б у р ɪ .

L

Закутаний у мраці вуглякай
Імпістий вечір висить над Невою
І пароплав пливе в німі спокою,
в далека вежі марять наче в сні.

У очі бути реклами світляні
І темінь ночі ясним сяйвом поять
І глушить вуха морок метушні,
орхестра авт, сирен різкі гобої.

I „Первому — Вторая“ тут над всіми
кидає в безвісти німі прокльони...
Козацька кров пливе гладким бетоном —
а ось низом — крадуться чорні тіні...
Дванадцять бе...

У крові і в болоті
царя жахає мертвий Полуботок.

II.

Настане ранок. Золото-блакитний.
Все місто спатиме. Величне, горде.
Як раптом мраку золоту розітне
орхестра стали здичілим акордом.

I раптом присне курява вагітна,
оберне в пекло вічний холод норду,
під пням кроком сталевої орди
у порох вежі засплються столітні...

Як ніч застукає німі руїни,
здіметься димом й кровю пожарища,
поведе Полуботок військо тінів

під „Первому — Вторая“...

Близче, близче...
Гукне цареві до обличчя: „Зрадник!“
і з громами звалиться „Медний Всадник“.

Тільки тоді, коли звідається мудрість із примітивною силою
самозаховання, може народ вести успішно на довшу мету своєї
життєвої боротьби.

A. Гітлер.

К. Далібор:

* * *

Не сліз, не благань, не прокльонів,
Не хитrosti кволих старців,
А нових сотень, батальонів,
А нових нам гордих борців.

В неволі Дніпро і Карпати, —
Гуртуйтесь, серця насталіть!
Іде український диктатор
Для волі майбутніх століть.

Знад Сяну, Дніпра і знад Дону,
Знад Тиси і Pruitta-píki,
Одному послушні закону,
Повстаньте, залізні полки!

Единим незломним девізом
Зітрімо кордони Збручів, —
Держава — це кров і залізо,
Свобода — це вістря мечів.

I Рошко:

По конференції у Відні — до нового життя!

Українське населення по цім боці Карпат на своїй віковічно українській землі вже довгий час непереживало таких трагічних, а заразом і тривожно-радісних моментів, як в останніх місяцях 1938 р., моментів, що нелегким почерком пера, а кровю цього ж населення вписувалися на сторінки історії, щоб передати грядучим поколінням цілого українського народу, які вже ростимуть на вільнім просторі Рідної Землі, той величавий звіт цих великих досягнень політичних, національно-культурних і тих, які тільки тепер повинні своїм здійсненням принести радість і гордість цілому українському народові на всім просторі його розселення. Про трагічні дні, ті дні найбільше болючі для нас, багато вже писалося, багато людей ламало голови, щоб вивести в данім разі логічний висновок про те, що сталося в тих грізних днях. Але в факт, що українці не потонули знову в морі неволі, а піднялися як фенікс і здобули те, що протягом довгого часу не могли здобути.

Тому треба констатувати, що конференція у Відні 2. листопаду 1938 р. відкрила нам поле великих можливостей і одночасово наклали на нас обов'язок направити заподіяну нам там кривду, повернути собі те, що віковічно належало й буде належати нам, що одержали ми в спадщину від своїх славних і хороших князів Лаборця, Святого Володимира Великого й Федора Корятовича, бо наш святий обов'язок наказує нам передати ту спадщину цілу й нерушиму нашим дітям, внукам і правнукам. Ця свідомість заливає нас всіх радістю, як по цій боці зелених Карпат, так і по тім і всюди де розселився великий український нарід.

Так сталося те, чого вороги українського народу не сподівалися й не бажали. Вони уживали всіх можливих середників, щоб не допустити до усамостійнення Карпатської України. Помагали ворогам з середини т. зв. „вожді жидо-рускості“, які в найкритичніших подіях остаточно відкрили свої зрадницькі гадючі пики. Вороги насильницькі держави хотіли б душити під своїм насильством українську Націю, мовляв, вони „ліквідують“ неспокій в середній Європі й т. д.

Та проти насильників і їхніх завіхань поставилися два великі народи український і німецький. Побідила Правда, побідили українці! Карпатська Україна вільна, а скоро остаточно побідить цілий Український Нарід на всіх просторах української землі, бо обрій вже горять...

Вампир-насильник, що по той бік Карпат вже 20 літ впивається кровю невинних синів і дочок українського народу, пригадав собі часи Нерона й тому спалює живцем невинних українських кооператорів і відрубує безборонним руки. Він, побачивши, що земля вже дуднить, що з землі підімається Дух пімсти невинно ним замордованих українців, щоб змести його з лиця української землі, заключав союз з своїм колишнім ворогом, а тепер „товарішом“, що теж аж опянів від крові невинно розстріляних і висланих до соловецьких тюрем українців. Та горе їм! Час вже гряде... I ось-ось обидва варвари розваляться в руїну, а з руїни встане від Сяну по Кавказ Вільна Україна!

I в цей важкий час, який став для нас сприяючим у відношенні до дальших діл, ми не смімо забувати, що не час тепер на сварки, не час тепер стояти на вищім становищі й приглядатися безчинно що навколо робиться, але треба всім взятися з найбільшою самопосвятою до праці.

Здобувши політичну самостійність ми мусимо собі усвідомити, що головною ї ще найважнішою передумовою її вдереждання є дальнє унезалежнення в торговельній, господарській та промисловій ділянках життя, що до цього часу, на жаль, ще й частинно не вирішенні в нашу користь. Ми мусимо знати, що без повної господарської незалежності, ані не можемо говорити про щасливу та сильну нашу політичну незалежність в будуччині. Той капітал, який сьогодні находиться в чужих — нам найбільше ворожих — руках, повинен поступово перейти до розпорядження українців, а це тим способом, що українські ведучі урядові чинники повинні подбати про розвиток українських підприємств і дати можливість при віповідній пропаганді законодавству по закладати нові й передади старі ворожі підприємства в українські руки. Зрозуміла річ, що відповідно до цього мають підбиратися здібні українські фахівці, яким лежить на серці розвиток українського народного господарства. Це з одного боку, а з другого: вже тепер повинна українська преса ширити широку пропаганду між українським селянством з закликами „Свій до свого!“, „Українці купуйте тільки від українців!“, щоб уже раз вирватися з кігтів ворожого елементу. До цього в першій мірі повинна взятися українська націоналістична молодь, влаштовуючи між українським селянством реферати на ці теми, та закладаючи по селах де ще не є, споживчі та молочарські кооперативи, що мають бути головними осередками української торгівлі та промислу на провінціях по всіх закутинах Карпатської України.

Є це питання дуже важне й найбільше болюче для нас, тому немає чого ждати, не є час на відкладання його, але повинним є негайне приступлення до цілковитого його зреалізування.

„Кожний нарід мусить змагатися за самостійність. Нарід, що не хоче бути самостійним, не є народом. — Т. Г. Масарик.

I. I. Українська молодь на шляху.

Як пісня, що своїми тонами бажає охопити всі місцевості тієї землі, де народилася вона й заповнити прогалини окутані й сумом та нуждою, так і українська молодь у розгарі великої боротьби за національну й соціальну правду заливає собою й ті найдальші й найбільше забуті закутини рідних знамель, щоб збудити в народі творчу думку й вивести Його на правильну дорогу в майбутнє.

Це завдання українська молодь з національного й морального обов'язку постановила виконати й вона виконає його.

Та щоб започате велике діло повести з успіхом аж до остаточної перемоги, повинна українська молодь ті невдачі, які часто тривожать і занепокоюють широкі маси, приймати в резервою; між українською молоддю не сміє бути одиниці, яка б зневірилася, бо це вимагає від неї ця сурова доба, яка відзначає людей тільки здібних устоятися перед перепонами, людей запалених посвятою за рідну справу. Українська молодь є сильна, є налита горінням вільного життя, вона розуміє суверість наших років, що мають відзначити І в будуччині, бо українська молодь, як і молодь інших великих народів, є вихована на героїчних традиціях рідного народу, вона завсіди йшла й іде з народом і ніколи не зрадила й не зрадить Велику Ідею, Ідею, що вічно пориватиме вперед, горітиме в серцях мільйонів, поки лише житиме український народ, бо ця Ідея — це душа борців, які впали на полі битви за рідну державу й полишили заповіт: ступайте за нами, поки здійсниться наші світлі Ідеали. А вони здійснитися мусять!

Дріжать кордони великих держав, побудованих на несправедливості, коштом поневолених націй, в першій мірі — великої української нації.

Все це діється перед нашими очима. Ми дуже добре знаємо, до чого це може довести. Вже як наймолодші це можемо збагнути з недавнього присуду конференції у Відні, що по неправдивих інформаціях згодилася відірвати від живого нашого тіла наші два українські міста Ужгород і Мукачів в десятками чисто українських сіл.

Подібне щось не сміє повторитися, бо до того недопустить українська молодь, яка стоїть на оборонних позиціях рука в руку, плечо-плеч в своєму народом, щоб вразі потреби відповіла посягаючим ворогам своїм могутнім зрывом.

Шлях для української молоді мусить бути вільний і він буде таким!

Не поможуть ні польські арешти ні большевицькі розвстріли, бо здійснення волі української молоді є тим одиноким чинником, що може забезпечити мир і спокій у середній та східній Європі, воля української молоді є сильна й могутня, непокоряючася, перед якою не встять вороги, які сунуть проти Українського Народу й взагалі проти високої культури!

Твій народ і твій рід дали тобі багато — вони домагаються тому стільки ж від тебе. Вони стерегли твоє тіло й формували твоєго духа — вони домагаються тому теж твоєго тіла й твоєго духа для себе.

Іустав Фрайтаг.

Хто стоїть за ними?

Кому валежить, щоб у Празі, а передусім між українською робітничою молоддю в Карпатській Україні ширено отруту жида-соціалізму-комунізму?

Для відповідно загітованої частини членів українського т-ва „Про-світа“ в Празі засновано, під веденням інж. Красноноса, „робітницьку академію“ при „Чл. робіт. академії“ (під управою чл. соц.-дем.) Тому що українська влада Карпатської України подібні організації за проти-українську чинність розпустила, повинні були б і працькі головачі за-казаних організацій припинити свою руйницьку протиукраїнську діяльність. Але так не сталося.

У тій організації, під прикриттям просвітніх викладів, ширять, ще донедавна явно організовані комуністи, свою жида-червону пропаганду. Вони не тільки пообмотували членам тієї організації українські жовто-сині відзнаки червоним ганчіррям, але улаштовують „свято“ 1. травня, яке, як відомо в цілім світі, встановлене жидами. На тих святах вони пропонують розагітованим ними українцям співати жида-большевицький інтернаціонал саме тоді, коли в Східній Україні большевики убивають плановим голодом мільйони українських дітей і матерей, а недавній большевицький протиукраїнський терор ув Ужгороді це окрема стаття. Вони працюють з п. Трачем (голова чл. комуністичної орга-нізації „Osvěty“). Між іншим інж. Красноніс запросив на наради „роб. акад.“ й Трача, який те запрошення прийняв і зявився на тій на-раді з большевицьким державним знаком на грудях. Вони агітують проти християнської церкви, а особливо проти української, найбільше ж звернули вони свою демагогію проти української інтелігенції взагалі, зокрема проти української студіюючої молоді.

Інж. Красноніс неперебирає словами в агітації проти українських студентів, проти українського націоналізму й проти воєнного т-ва української народної самооборони „Січ“, як рівнож не щадить українським робітникам грубо-демагогічних обіцянок. Може дехто з тих одурених буде читати ці рядки, то нехай пригадає собі, скільком українським робітникам при допомозі українських студентів вдалося зробити іспити за горожанку й тим забезпечити собі кусок хліба, але агітаційні лекції інж. Красноноса ніодному українському робітникові до лішого життя не допомогли.

Карпатська Україна є вільна, її уряд має право й силу затверджувати й розвязувати. Там всі організації розпалися, осталася тільки одна — Перша Українська Центральна Народня Рада з воєнним т-вом народної самооборони „Січ“. Тому в Празі зорганізована філія тієї Ради з центром у Хусті. Перед подорожжю делегації працької філії Ради до центра, філія скликала інформаційні збори української колонії в Празі. На тих зборах, між іншим, інж. Красноніс оголосив за члена працької філії ПУЦНРади „Українську молодь“ й тут же сам дав присутнім про ту „молодь“ таке пояснення: „Для інформації зазначаю, що це комуністи“. Зрозуміло, що присутні з великим обуренням за-

протестували проти участі комуністичних організацій у філії Ради й увагалі проти II. й III. жидо-червоних інтернаціоналів. Потім збори вибрали делегатів: п. Криванич голова, др. Галаган, п. Штімац, п. Комарницький і інж. Красноніс члени. Приватно прилучився до тієї делегації інж. Голейко, якого, за його вже попередню комуністичну чинність, не прийнято за делегата.

Делегація відіхала, а в Ужгороду повернулася вона вже розбита на два табори: 1) український жовто-синій і 2) інтернаціональний жидо-червоний. Червоні під веденням Красноноса, до якого прилучився й п. Комарницький (обидва не признані центром). Мимо того в часоп. „Нова Свобода“ було повідомлено про участь у делегації й тієї „Української молоді“, яку інж. Красноніс назавав комуністичною й проти участі якої в делегації в обуренням протестували збори української колонії. Червоні на кожних зборах силкуються вносити заколот, тому як філія „Просвіти“ в Празі почала упадати в причин агітації проти неї між II членством того ж інж. Красноноса, так і тепер він силкуються розбити українців у правькій філії Ради й поза нею на окремі гуртки, але українці в Празі вірять, що скоро мусить прийти кінець червоній демагогії й заколотам, тому звертаємося до української влади в Хусті, щоб вона своєю силою допомогла нам припинити протиукраїнські агітації й цькування по між нами.

Максим Сливка:

Нотатки з життя блазнів.

(Жарти в домі душевно хворих).

Завідуючий шпиталем запропонував мені послухати промови, що виголошують деякі умово хорі. Найчастіше, — казав він, — промовляють у відділі ч. 6, де перебувають так звані „тихи“ хворі. Цікаво, кожний такий промовець вважає себе найвищим керуючим державним мужем. Ми підійшли до кімнати ч. 6 і я почув такі бесіди:

1.

— I от одного файногого дня полетів я до самого брунатного дому, Полетів, значить, я до свого колеги...

На цім місці якийсь Андрій із-за Броду перебив промовця:

— Брешеш, запроданцю! Адольф Алюїсович може бути по^псвоїй ранні тільки мені колегою, а не тобі — заячому лизоблюдові...

— Та втихомирся бо, Андрюшо! Дай-но говорити. Так вот, як тільки спустився я на майдані, бачу, передомною ледви на ногах стойть. Змучився сеїнь, дожидаючи мене, од самої півночі... Я до нього вкиаходитέльно привітствовáлся. І тут же між нами сталося первое недорозумінів. Я думал, що он сімпатізирует українській політиці, і почал йому мовою говорити та на кожном кроці про Україну та українців подпушать... А он знаєте, так на меня возв'язвінно посмотрів та с умілінівм проговорив:

— Я же атлічно знаю, что ваш язык есть русский. Так говорите же со мной литературным языком. Я так люблю русскую культуру і політику!

Я аж заточився од сих слов. Та з неописуємим умілініем відклонив свою голову на плечо моєго колеги... Як долго розговорювали ми не можу вже й пригадати. Помню вше, як меня убідітельно просив п. міністер поговоріть з нім хоть мінутку. I при цьому інтервю сталося второве недорозуміння.

всьо наклоняя розговор про українців та ще про якусь Карпатську Україну, а, долго діпломатично ускользал от всього українського под наш літературний язык. Наконец он не витримал і без жадної діпломації коротко запитал мене, якої ж фактично я є національності? Сей вопросительний запит як гром пролетіл у моїй голові. Думаю собі, аж оце є справжній діпломатичний екзамен! I проговорил собі мисльально:

— „Держись, Едю, не схиби!“ I тут же без розмишлення сказав

— „Я по національності — орос-морос-карпаторос!“
стуливши міцно губи і похитавши медлітельно головой, одповіл:

— „Такої національності не є на світі. Там, откуда ви прилітіли, живуть українці на своїй прадідівській Карпатській Україні“.

От, думаю, попав таки, Едю, в халепу! Але не подаю виду, кажу далі:

— Сущу правду маєте, п. міністре! Дійсно там од мене через потічок таки лежить стара, з діда-прадіда Україна... А там саме, де я народився, з другого боку того потічка, то як був я ще мальчионком, казали мені покійні апо, що то вже прикуплена до Карпатської — як ц? — Руси, тоб то — до нашої неньки України земелька... Так воно дійсно, як ви зволили слушно зауважити, все то є ніщо інше тільки Карпатська Україна... А я, значить фактично виходить, ніде правди діти, в ніхто інший — тільки, значить, українець. Айно, рішуче і безповоротно — українець!

А вже після сеї діпломації ми дуже мило, по приятельському розговорювали, пили по-русському — з лимонкою та в прикуску — чай та сердечно одклонилися.

2.

А ти, Стьопка, що вчора робив?

— Я бил в нашій єврейській столітці. Там держал реч ко всем євреям. Я ім говоріл: Знаєте, кто перед вами стоїт? Перед вами его превосходітельство сам міністер всіх вашіх фінансов і всій вашої торговлі! Так вот, слушайте только меня і научітесь держать руки так, как я сейчас вам указиваю. Так ви должны держать руки везде, а главное — в сінагогах... Помніте, что так учат держать руки только три человека на світі: я да мої друзя-товаріщи

Так как ви до сего времені поддерживали і распространяли

руsskij комунізм, вам очень легко будет принять і розширьовать мое
ученіe про рускій націоналізмус-фашизмус.

І евреї моментально прінялі мое ученіe. Оні глибоко понялі, что
реч ідет о велике дело, о дело от Попрада аж к Камчатке! Всі евреї
воодушевленно кричали: „Ура!“ і „Да жівьот его превосходітельство
наш рускій вождь!“ Одно только просілі ізменіть в моїй програмі:
називати іх не евреямі (ето, мол, перший шаг к денационалізації), а
по старой традиції — жідами. Такую уступку я великодушно сделал.

Под конец мої слушателі дружно на всю столітку запели:

„Солдатушки-ребятушки,
Где же ваши жони?
Наши жони — пушки заряжони!
Вот где наши жони!“

І що: „Чубарікі чубчикі
Чубарі!...“

3.

Трохи згодом було чути:

— Голосуя до слова я, Юлько Кекусенко! Слухайте мої вірні
руські українці! До днесь ми компромісово називали себе: угро-руські-
малоруські-руські-муські... Але від моменту повстання нашої власної
міністерії ми рішучо на ввесь світ голосимо, що ми є тільки тутешні
руські українці. І все наше державне будівництво есть тільки руське-
українське. Тепер всім нам треба бути вельми чуйними, аби в наші
ряди не втерлися якісь зайди. Отже, коли до вас будуть підлабузю-
ватися за рідних братів такі приблуди, що називають себе тільки українцями і не добавляють — „руські“, або навпаки, кажуть, що в руські
і забувають додати — „українські“ — всіх таких женіть від себе, або
зголосуйте до нашої внутрішньої міністерії. Не сміємо забувати, що
всі ті, що не народилися в наших рідних „Пастілках“ є зайди!
Ця предсторога торкається, так би мовити, політики заграниці.

Не менш важливою буде моя дальша предсторога і в ділянці
політики внутрішньої. Свою державу маємо обслугити самі. А для
цього маємо додержуватися принципу: в тутешні уряди — тільки ту-
тешні люди! Але й це ще не все. Треба памятати на слідуюче: Хто
з вас дістанеться до уряду на службу, мусить обовязково тягти за
собою всіх своїх власних кумів! А коли таких ще не є, то тягти за
до уряду кумів своїх родичів. Бо не сміємо забувати, що мати в уряді
під руками кума, то велике не тільки особисте, але й державне діло.
Уявіть собі таке: Одержал, скажемо, в уряді п. надрадник несподівану,
телефонічну, вельми радісну вістку, що дома без жадних ускладнень,
благополучно появився на світ наслідник... і що треба подбати про
кума. Отже, коли у п. надрадника кум в секретарем, то йому нема
чого труждатися злишнім думанням та гляданням кума. При такому
урядовому сполученню кумів в один день, без пропуску навіть хвилини,
ї урядується і тримається на руках. Тож подумайте тільки, яка то
буде велика вигода для нашої молодої держави!

* * *

Я відчував завідуючому й вийшов на вулицю, думаючи: хто в дійсній блазні — чи ті, що чув їх оце у шпиталі, чи ті, що опористують тепер на волі?

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСТНИК

Союз Закарпатських Українських Студентів у Празі.

23. серпня о 18 год. в кошицького радія Драматично-музична секція Союзу висилала монтаж „Кличемо вас до Праги“, авторам якого були самі студенти. Метою монтажу було подати абітурієнта перегляд всіх празьких школ та стипендій, які може дістати кожний слухач високої школи. Крім цього в монтажі було показане студентське життя, що має приготувти до корисної праці для добра українського народу.

23. жовтня на спільному засіданні всіх празьких українських організацій була заснована Філія Першої Української Центральної Народної Ради, головою якої був вибраний Дмитро Криванич, студ. прав. член Союзу.

29. жовтня — 2. листопада делегація філії ПУЦНРади відідала владу Карпатської України в Ужгороді й передала їй між іншим домагання українських закарпатських високошкільних студентів у Празі

29. жовтня чотири-членна делегація Союзу під веденням Юрія Кене, студ. прир. наук, протестувала проти прилучення Карпатської України до Мадярщини на посольствах: німецькім, італійськім румунськім та югославськім, одночасово делегація передала тим посольствам обсяглий меморандум у цій справі.

30. жовтня на святочній промоції п. премієра Карпатської України о. Августина Волошина на почесного доктора Українського Університету в Празі зложив пратуляцію в імені Союзу Юрій Кене, студ. прир. наук

13. листопада відбулися в Празі величаві маніфестаційні збори празької Філії ПУЦНРади, на яких делегація Філії зреферувала про свою подоріж до Ужгорода.

18. листопада тридцять-членна делегація студентів і робітників була у мін. внутрішніх справ ЧСР Черного й домагалася офіційного призначення назви для Закарпаття: Карпатська Україна.

Чим скорше — тим краще.

В Празі існують дві українські студентські організації: „Союз Українських Закарпатських Студентів“ та „Українська Академічна Громада“. Сучасність вимагає від нас з'єднання всіх українських сил. Довідуюмося, що вже робляться спроби з'єдинити ці організації. Вітаємо це старання й кличемо:

„Українські студенти, нехай 1939 рік зустріне нас в одній лаві рука-в-руку проти ворогів-окупантів нашої батьківщини!“

Філія Союзу в Братиславі.

Всі члени філії працюють та допомагають активно в „Просвіті“ та в інших товариствах.

11. грудня о 10 год. відбулася в церкві св. Миколая Святочна Служба Божа за кращу долю Карпатської України, за її уряд і українське населення.

Того ж дня вечером о $\frac{1}{2}$ 7 год. відбулися в домівці „Просвіти“ реферати в нагоди 75-річних уродин Ольги Кобилянської, 100-р. смерти Івана Котляревського та 25-р. смерти Лесі Українки.

Союз Українських Католицьких Студентів у Празі.

27. листопада відбулися чергові сходини присвячені памяті св. Йосафата. Реферат „Націоналізм і св. Йосафат“ виголосив о. Христофор. Дальше були прочитані враження очевидця з евакуації ужгородського монастиря та взагалі про останні дні українського Ужгорода. Присутні на сходинах ухвалили вислати листа до новоіменованого апостольського адміністратора Карпатської України — єпископа Др. Діонізія Нярадія.

ХРОНІКА.

Приверніть дебіт українським часописам!

Чеська влада була вороже настроєна до українського руху на Закарпатській Україні, тому старалася перешкоджати на кожнім кроці в його розвитку. Ще в червні відбрала вона дебіт українському дитячому часописові „Дзвіночек“, а в серпні заборонила на підлій донос жидо-комуністів з „Карпатської Правди“ навіть і найкращий селянський часопис „Наш Прапор“. Обидва часописи сіяли здорове націоналістичне сім'я між українське населення Карпатської України, а це коло чехів і жидів.

Сьогодні, коли на Карпатській Україні кермують національним життям українці, наша Влада повинна негайно уневажнити заборону чеського уряду й дозволити знову кольпортувати „Дзвіночек“ і „Наш Прапор“! Цього вимагає народ!

Читач.

Новий доктор.

Дня 18. листопада ц. р. на правничім факультеті Українського Університету в Празі був проголошений доктором прав Павло Теняк, родом з Королева над Тисою. Ще не цілком ясно, чому відомий „руссік“ та бувший секретар Фенцика аж до такої міри переорієнтувався... Маємо надію, що скоро побачимо справжнє його українське обличчя при виконуванні праці для добра українського народу. §. „Русські студенти вимагали плебісцит! Де в прокуратура?

„Курер Варшавський“ з б. XI ц. р. приніс статтю про те, що всі „рускі організації“ вимагають плебісцит на „Подк. Русі“ й ти самим силкуються прилучити ту українську землю до Мадярщини. Мож іншими організаціями там заставлені й „студенческі“ — „Центральний Союз Карпато-руських Студентів“, „Пролетъ“, і „Воз-

рожденіє". Питаємося, чому до сьогодні ще організації ще не розпущені? Що робить наша прокуратура? Гадюки, які нам всадили юж у спину в найкритичніші часи мають бути безвощадно покарані а тоді, коли за ними стоять жидо-інтернаціонал! Для скаженої собаки — собача смерть!!! К. К.
Із аборів „Возрождення“.

На загальних зборах „Возрождення“ між іншими москов. емігр. Вергун і Шахматов сильно виступили проти українців. Ті два московські емігранти до такої міри підбурили несвідомих молодих хлопців — більшість синів українських селян Карпатської України, що ті дітвики вінці почали вигукувати по цілій салі дикі протиукраїнські грубіяństва на сміх жидо-комуністичним і царським московським приблудам. Так „відродженці“ роблять з себе комедіянтів для ворогів України. Пояснень не треба!

Сила спротиву проти сусідів є для всіх першою передумовою свободи!
Тукидид.

Звідки гроши у „Днівника“?

ГАДЮКИ ВІЛІВАЮТЬ!

У Празі почав виходити „органъ карпаторусской молодежи“ „Дневникъ“. Треба ствердити, що цим „Днівникомъ“ користався колись зрадник Фенцик. Фенцик мав його вже в 1935 р. в часі виборів у захасі, щоб міг його ужити на випадок закриття „Нашого Путя“. Дійсно, „Днівникъ“ служив зрадницьким цілям Фенцика, а під час виборів 1935 р. всі українські села Карпатської України зрадники засипали ним. Тепер, коли на Карпатській Україні йде рішуча боротьба проти зрадників і зрадницьких газет там закриті, то знову повстає „Днівникъ“, у якім пишуть майже ті самі люди, що й у 1935 р. Редакторами є: І. Гебей, Петръ Бунганичъ, Е. Балицький. Питамося, звідки мають ці майже 20 річні дітвики капітал на видавання газети? Не віримо, щоби бідні хлопці, які живуть ві стипендій 200—300 кр. місячно, могли видавати по 1.000 кр. на кожне число газети! Вимагаємо фінансову ревізію у „Днівнику“! Вимагаємо закрити зрадницьку газету,

Червоним не подобається.

Відомий зі своєю рутиницькою (по його словах „конструктивною“) праці між карпатоукраїнським робітництвом в Празі, інж. Краснонос (уже з самого імені теж не наче „красного раю“ — прим. Ред.) На загальних зборах працької філії ПУЦНРади 11. XII. ц. р. дававлив собі з питомим таким „товарищам“ способом зневажливо висказатися про „Карпатську Січ“ та її провідників, що ніби то „хочуть бути диктаторами“.

А визвольний український націоналізм назвав „Гурра-націоналізмом“ та „зоольгічним націоналізмом“.

У п. інж. Красноноса „гениальний“ ум! Тому ж дивуємося, чому до сьогодні він не опинився на місці якогось „диктатора“ (хоч бай у заведенні для умово хворих — прим. коректора) —

А за кожну дальню спробу фінансувати зрадницьку протиукраїнську пресу домагаємося накладати високі грошеві кари, вкорись Карпатської України, на жидо-фінансистів і т. п., які на против українські цікунання не жаліють грошей (адертих спекуляціями в українів!) Українці, купуйте все її усюди тільки від українців! Це буде найвлучніша відплата злісним ворогам Українського Народу!

Н. Н.

Нові книжки про Карпатську Україну.

Унезалежнення Карпатської України висликало велике зацікавлення не тільки між цілим українським громадянством, але також і між іншими європейськими народами про цей клаптик української землі. Це зацікавлення проявилося на самперед у великім числі інформаційних та наукових статтів, розсіяних по всіх газетах, як теж у видаванні окремих книжок на ці теми.

З сяких книжок в українській мові наводимо слідуючі:

1. І так „Українське Слово“ — (Паріж) видало брошурку Я. Оршана п. в. „Закарпattя“, що з'явилася ще перед проголошенням самостійності. Вона докладно займається питанням: Чи українці бажали прилучення до Чехословаччини й чи чехи дотримали мировий договір супроти українців? Цікава оція брошурка тим, що зоке перед висловлювала можливість самостійності Карпатської України.

2. Заходом спілки „Нове Село“ вийшла у Львові книжечка „Карпатська Україна в числах“ в під пера др. Е. Храпливого. Книжечка представляє собою маленьку енциклопедію, бо подає короткі інформації во всіх ділянок карпатоукраїнського життя. До книжки додано кілька ілюстрацій та мапа.

3. Накладом видавництва кооп. „Дружина“ у Львові вийшла книжка про Карпатську Україну п. в. „Срібна Земля“. Є це нарис Карпатської України (з мапою) від найдавніших часів аж до останніх подій включно. Автор праці — це др. Василь Пачовський — поет і історик — що довголітньою працею на Срібній Землі поклав величезні заслуги при поширенні національної свідомості закарпатських українців. Книга заслуговує до масового поширення.

4. „Український Видавничий Інститут“ у Львові приступає до видання великої монографії про Карпатську Україну.

Всі ці книжки можна замовляти через редакцію „Пробою“.

За розвиток української літератури.

Не будемо окремо вислати, яке значеннятворять собою література в часі відродження нації. Це кожний дуже добре знає. Та більшість з нас, хоч і ясно розуміє це, всеєві не старається всебічно підтримувати розвиток дійсно української літератури, це була засновано

появу такого літературного твору, ставиться з байдужістю до нього, або взагалі не інтересується ним. Так не повинно бути! Бо щоб українська література могла розвиватися, мусить мати чимбільше свої відданіх прихильників, які, не дивлячися на те, який твір — поезія, проза чи драма — появився у видавництві, поставиться до нього з найбільшою пошаною й респектом, цебто розкуплять виданий наклад по можливості хоч на стільки, щоб автор, чи то наші бідні видавництва могли вирівняти всі кошти сполучені з виданням твору. (Превеликі нагороди для українських авторів і не говоримо!) Лише тоді видавництво може існувати та сповнити цю корисну службу для народу. В противнім разі воно мусить заникнути з великими матеріальними втратами. Отже, як вже вище ми зазначували, література мусить мати своїх прихильників, а це в якнайбільшим числі. Такими прихильниками в більшій частині повинна в нас стати вся свідома інтелігенція. Наші інтелігенти, як учителі, професори чи урядники, в першими, від яких залежить доля нашої літератури. Бо ж, коли вони кожний виданий твір розкуплять, коли настане широкий попит на літературні новини, то очевидно видавництва збільшать свою діяльність, а автори, які, бачучи неохочість широких кругів до купівлі книжок, не писали або дуже мало писали, — візьмуться інтенсивніше до праці.

Тільки так може прийти до розквіту українська література. Було б також нещиро змовчати й те, що багато в між нашими читачами таких, які, взявиши нову річ до перечитання від когось, хто її припадково вже дістав або купив, по прочитанні не куплять, бо це вже для них річ стара. І також і такі, що кажуть: де ж мені купувати, та ж автор мій добрий знайомий, чейже не пожаліє для мене однієї своєї книжки. Як нагодою в автора в багато таких знайомих, тоді він мусить на свої кошти видати численний наклад, щоб мати що роздаровувати. Це тільки так принагідно зазначаємо, бо, думаємо, що таких осіб не найдеться багато, бо ж у нас кожний дуже добре знає, як виглядає з матеріального боку справа наших видавництв, а зокрема щ. авторів.

Всі ці рядки пишемо тепер якраз тому, що вже появилася на книжному ринку нова збірка віршів наймолодшого з наших карпатських поетів — ІВАНА ІРЛЯВСЬКОГО під назвою „Голос Срібної Землі“, то аби наші дорогі „меценати“ замовляли її, по можливості, негайно через редакцію „Пробоем“, якщо можуть, то гуртово, само собою: з попереднім надісланням грошей (по 3.— Кч за прим.)

Три корони мала ціна взагалі, а тимбільше, за першу збірку поета на українській літературній ниві, тому закликаємо всіх українців, які люблять письменство своєї Батьківщини, замовити собі цю збірку, бо тільки таким чином українське громадянство зможе оцінити морально й матеріально саможертовану працю молодого поета для України. Надіємося, що широкі круги читачів зрозуміють наш заклик й поспішаться з замовленнями так, що невеликий наклад розберуть і тим самим виконають в цій справі свій патріотичний обов'язок підтримкою нашого видавництва.

Крім цього: мавмо ще на складі збірки поета Боршоша-Кумятського: Кров кличе та В Карпатах світає — ці збірки нашого передового поета коштують (перша 6—, а друга 4— Кч з піресилкою), а також збірку поета М. Рішка: Гірські вітри (ціна 3— Кч), то хто їх ще не має, а хоче купити, може замовити в нашім видавництві через редакцію „Пробоем“. Спішіться з замовленнями, бо наклад вже не великий! Видавництво часопису „Пробоем“.

Листування.

I. Ройко і С. Ботош — Братислава: Дякуємо за статті, однак ізза браку місяця не можемо їх використати. Відложені на пізніше. Незабувайте про нас на будуще. Привіт!

Гуцул: Незнайочи, як стóйт справа з п. Кр., чи він ще й до сьогодні так виконує свої „педагогічні“ обов'язки, не могли статтю в цім числі помістити.

B. Клепар — Н. Студений: Дякуємо за листа: постараємося використати його в січневім числі. Привіт!

Дописувачів просимо, щоб писали річево і вчас і щоб не брали нам за зле, оскільки не встигаємо вдерживати з ними стадій звязок листовно.

Коль портерів просимо посыкати гроши негайно по розподілі числа.

Від редакції.

Всім читачам, співпрацівникам і прихильникам часопису „Пробоем“ Редакція бажає веселих Різдвяних Свят та щасливого Нового Року!

I. Із незалежних від нас причин примушені ми були видати тепер аж 4 числа разом. В майбутності видаватимемо правильно щомісяця одно число. Це однак частинно залежатиме й від наших передплатників, коли вони сповнять свій обов'язок, цебто коли вони засилатимуть правильно передплату.

II. Закликаємо всіх наших передплатників, читачів та прихильників відновити передплату на 1939 р. та посылати добровільні датки на пресовий фонд. Рівночасно закликаємо всіх довжників, щоб вони негайно вирівняли всі свої залежості, бо в противнім випадку здергимо висилку часопису а належну суму вимагатимемо дорогою, яку уважатимемо найвідповіднішою.

Наших шан. дописувачів просимо й надалі не забувати на нас і надсиляти свої статті на актуальні теми та замітки до хроніки.

Всі на пресовий фонд!

Хто жертвувє на пресовий фонд 100— Кч (і ратами, але мусить наперед заслати редакції заяву), стається основуючим членом часопису української карпатської молоді Пробоем. Всім іншим пиша подія. Жертводавців в певних причин не публікуємо!

Кожний розвинен вищезуверувати
найбільш і найбільш поширеній
іностраний український націо-
нальний щоденник

„НОВИЙ ЧАС“

Четвертічна передплатна в цілесоч-
ним додатковим „Всесвітня Історія“:
65 кр. Адреса: Львів, вул. Ко-
стюшка ч. 1а.

Читайте! Передплачуєте?
Журнал молодих:
„ДОРОГА“, Львів, Гродзіцьких ч. Е III.
Річна передплата 10— кр. (місяцями)
„АВАНГАРД“ Коломия, вул. Бедні-
ська 9а. Передплата 30— кр. (тижнівки).
„ГОЛОС“ Львів, Сикстуська 43.
Річно 28 — кр. (тижнівки)
„САМООСВІТНИК“ в прилогою до
журналу „Книжка“, річно 33 кр. Львів
Гродзіцьких 1. III.

Кожний український студент передплачує й читає тільки свій студен-
тський журнал „СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСТНИК“, що виходить кожного
жінця в обемі 3-4 аркуші друку. Передплата на 1939 р.: річна 8 кр.
піврічна 450 кр. Редакція Львів, Міцкевича, 11.

- ДМ. ДОНЦОВ: 1. Орден чи партія.
2. Обєднання чи розеднання?

Ціна 1 кр. Кольпортерам 20%, опусту, при заплаті готівкою 30%.

Др. Ю. РУСОВ:

Салязар, Реформатор Португалії.

Людина, що створила нові форми державного й національного
життя в країні, яка — не під одним оглядом — нагадув Україну.
Ціна 1 кр.

Адреса: Вістник, Львів, Чарнецького 26 м. 21.

OBSAH: I. Irjajskij, K. Dalibor, A. Harasevyc: Básně. — I. Roško: Po konfe-
renci ve Vídni — do nového života. — I. L: Ukrainská mládež na cestě. — I. Ne-
znařík: Kdo stojí za nimi? — M. Slyvka: Poznámky ze života blázňů. — Studentský
věstník. — Kronika. — Různé zprávy. — Od redakce. — Tiskový fond.

ПРОБОВОМ

часопис закарпатської молоді. —
Виходить 1-го кожного місяця. —
Редактор редакційний кружок. — Перед-
плата в ЧСР: річно 10— кр., за гра-
ницею річно 1 ам. долар. Число чеко-
вого кошта 201.699.

Vydavatel: Dmytro Halaj, Praha XIX, čr. 538. Odpovědný redaktor: Stepan Breza
Praha XIX, Sadová ul. č. 1. Novinová sazba povolena ředitelstv. pošt. a telegr.
v Praze č. 68.816 IIIa-1938. Dohledací pošt. úrad Praha 11. Adresa redakce a ad-
ministrace: Praha XII, Šumavská 16. Knihiskárná J. Schmiedberger, Praha II, Be-
nátská 7. Všechny listy prosíme slati na:

Adresa: PROBOJEM, Praha XIX, — 538.

PROBOJEM
časopis zakarpatské mládeže. — Vy-
chází 1. každého měsíce. — Rediguje
redakční kroužek. — Předplatné v ČSR:
na rok 10— kč, do ciziny ročně 1 am.
dolar. Číslo šekového účtu 201.699.

Заповіданий журнал культури „Чорногора“,

який мав з'явитися 1. жовтня 1938. року, а не
з'явився згляду на останні політичні події,
почне виходити з днем 1. I. 1939. р.

П. Н. „ГОВЕРЛЯ“

Всі зобовязання передплати на „Чорногору“ є дійсні на
журнал „Говерлю“.

Дотепер згодилися співпрацювати в журналі ось такі наші
визначні письменницькі сили:

Ю. Боршош-Кумяtskyi, В. Сурмач, Н. Герц, Ю. Горліс-
Горський, Др. О. Грицай, Далібор, І. Іваницький, І. Ірлівський,
І. Кушніренко, О. Лашченко, Д. Левіцький, В. Марунюк, Др. П.
Маценко, Ф. Могіц, Л. Мосенцз, М. Михалевич, М. Музич, О.
Ольжич, Т. Панькевичівна, І. Патрус, Потушняк, М. Рінко,
У. Самчук, М. Сливка, о. Ю. Станишев, М. Чирський, о. Заре-
слав, та інші.

Умовини передплати в краю: річно Kč 60, піврічно Kč 35.
чвертьрічно Kč 20, ціна поодинокого числа Kč 7.—

Для закордону: річно противартість 2½ дол., в усіх інших
державах противартість 3 дол.

Замовлення посилати на адресу: Іван Рокав, Хуст,
Підкарпатський банк (Карпатська Україна).

Передплату засилати на чекове кonto Підкарпатського
Банку в Хусті, ч. 34688 з донискою „Говерла“.

При журналі „Говерла“ виходить бібліотека. Передплат-
ники журналу діставатимуть її з 50 % знижкою.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„Говерля“, Хуст, вул. Коменського б.
Карпатська Україна.